

Підорлик (*Aquila sp.*). 11.07.1996 р. один птах відмічений під час полювання на заплавах луках р. Снов неподалік від с. Блешня Семенівського району.

Зміїд (*Circaetus gallicus*). Пара спостерігалась 17.07.1996 р. поблизу с. Мостки Щорського району.

Тетерук (*Lyrurus tetrrix*). 30.03.1990 р. спостерігали токуючого самця, а також зграйку з 6–8 птахів на узліссі біля с. Баранівка Семенівського району. 8.04.1996 р. на болоті Замглай в околицях с. Ловинь Ріпкинського району відмічено пару птахів.

Рябчик (*Tetrastes bonasia*). З 5 по 10.07.1995 р. в сосново-листяному лісі неподалік від с. Єліно Щорського району П.М. Шешурак (особ. повід.) спостерігав одну особину.

Сірий журавель (*Grus grus*). У 1996 р. 8.04 відмічений самець на болоті Замглай біля с. Ловинь Ріпкинського району. У Семенівському районі крики птахів чули 12.07 біля с. Блешня і 17.07 поблизу с. Баранівка.

Сірий сорокопуд (*Lanius excubitor*). 17.07.1996 р. 6 птахів трималися в кущах і на дротах ЛЕП у заплаві р. Ревни біля с. Баранівка Семенівського району. Ще 3 птахів бачили на скошеному полі поблизу с. Мостки Щорського району.

Снігур (*Pyrrhula pyrrhula*). У 1996 р. двоє птахів спостерігалися 13.07 у сосново-листяному лісі поблизу с. Довжик Семенівського району. 15.07 чули голос однієї особини в ялиннику неподалік від с. Орлівка Новгород-Сіверського району. 17.07 пара снігурів відмічена у сосново-листяному лісі в околицях с. Баранівка Семенівського району.

Горіхівка (*Nucifraga caryocatactes*). 15–16.07.1996 р. один птах спостерігався в ялиннику поблизу с. Орлівка Новгород-Сіверського району.

Україна (Ukraine), 251200, Чернігівська обл., м. Ніжин, вул. Батьока, 14. Краєзнавчий музей. Ю.В. Кузьменко.

МОРЯНКА В ДОЛИНІ ВЕРХНЬОГО ДНІСТРА

В.В. Бучко

Long-tailed Duck in the upper part of the Dniester valley. - V.V. Buchko. - Avifauna of Ukraine. 1. 1998. - Records on Burshtyn reservoir in Ivano-Frankivsk region in 1993–1998 during migrations and wintering are described. Adult females were

observed more often (13), young birds (5) and adult males (4) were recorded rarely. All the birds swam near coast (10–50 m).

Key words: Long-tailed Duck, Ivano-Frankivsk region, migration, wintering.

В Україні морянка (*Clangula hyemalis*) вважається рідкісним пролітним і спорадично зимуючим видом (Лысенко, 1991). Для регіону Українських Карпат відомі зустрічі тільки в Передкарпатті та на прилеглих територіях лівобережжя верхнього Дністра. Значну кількість морянок здобуто у 1879 р. поблизу с. Колодруби Миколаївського району Львівської області: 31.03 — 6 дорослих птахів (4 самці, самка та особина невизначеної статі); і 17.03, 8.04 та 8.09 — по дорослому самцю (Страутман, 1963; Лысенко, 1991; кол. ДПМ*). Також дорослу самку здобуто 15.01.1914 р. біля м. Шкло Яворівського району Львівської області (кол. ДПМ).

На водосховищі поблизу м. Бурштин Галицького району Івано-Франківської області ми протягом п'яти років мали змогу спостерігати дорослих птахів і молодих морянок у період весняної та осінньої міграції і взимку: 13.11.1993 р. — 2 самки (Бучко, Школьніий, 1994); 12.03.1994 р. — молодий птах; 19.03.1994 р. — 2 самки; 7 і 20.11.1994 р. — 2 самки; 3 і 11.12.1994 р. — молодий птах; 5, 12 і 18.02.1995 р. — 2 самки; 25.03.1995 р. — самка; 14.11.1995 р. — молодий птах; 9.01.1996 р. — самка; 12.12.1997 р. — молодий птах; 25.01.1995 р. — самка і 11.03.1998 р. — молодий птах. На зазначеній водоймі морянки перебували порівняно короткий проміжок часу (як правило, не більше 15–20 днів), після чого покидали водосховище. Завжди птахів спостерігали неподалік від берега (10–50 м). При наближенні спостерігача морянки відпливали на незначну віддаль.

Чимало дослідників вважає, що під час осінньої міграції окремі особини та невеликі зграйки часто відхиляються південніше від основних пролітних шляхів і таким чином потрапляють на узбережжя Адріатичного, Егейського і Чорного морів та на внутрішні водойми Середньодунайської низовини, Молдови і України, де їх спостерігали з жовтня по квітень (Бианки, 1989; Лысенко, 1991). Найчастіше на досліджуваній території виявляли дорослих самок (13), рідше — молодих птахів (5) і дорослих самців (4). Як видно з наведених вище матеріалів, від основних пролітних шляхів часто можуть відхилитися не тільки молоді (Лысенко, 1991), а й дорослі особини. У долині верхнього Дністра під час осінньої міграції зареєстровано єдиний випадок зальоту морянки у вересні і три — у

* Державний природознавчий музей НАН України.

листопаді (див. вище). Протягом зимового періоду птахи очевидно постійно кочують вздовж берегів зовнішніх і внутрішніх водойм Європи, про що свідчать часті зальоти (у попередній нашій публікації (Бучко, 1995) морянку помилково занесено до списку пролітних птахів) особин виду у грудні (двічі), січні (3) та лютому (1) в Передкарпатті.

Найбільша кількість зустрічей (5) морянок у долині верхнього Дністра припадає на березень (у квітні — один випадок). Очевидно, на зазначену територію птахи потрапляють, рухаючись до місць гніздування з регіону Балканського півострова по руслу Дністра на північ, огинаючи Карпати зі сходу.

Отже, у верхів'ях Дністра морянки найчастіше зустрічаються у період весняної міграції на Бурштинському водосховищі, яке, очевидно, має велике значення для відновлення енергетичних запасів птахів під час перельотів.

ЛІТЕРАТУРА

- Бианки В.В. (1989): Морянка — *Clangula hyemalis* (L.). - Миграции птиц Вост. Европы и Севе. Азии. Пластинчатоклоновые. М.: Наука, 1989. 181-186.
- Бучко В.В. (1995): Підсумки орнітофауністичних досліджень у долині верхнього Дністра (Галицький район Івано-Франківської області). - Мат-ли наукової конфер. викладачів, співробітників та студентів, присвяч. 120-річчю Чернівецького ун-ту (4-6 травня 1995 р.). Чернівці: Рута. 3: 9.
- Бучко В.В., Школьний І.С. (1994): Нові дані про рідкісних і нечисельних видів птахів долини середнього Дністра. - Беркут. 3 (1): 51-52.
- Лысенко В.И. (1991): Гусеобразные. - Фауна Украины. Птицы. Киев: Наук. думка. 5 (3): 1-205.
- Страутман Ф.И. (1963): Птицы западных областей УССР. Львов: ЛГУ. 1: 1-200.

*Україна (Ukraine), Івано-Франківська обл., м. Галич,
вул. І. Франка, 1, Національний заповідник "Давній Галич".
В.В. Бучко.*

БИОМЕТРИЧНІ ПОКАЗНИКИ ДЕЯКИХ ВОРОНОВИХ ПТАХІВ ЗАПОРІЗЬКОЇ ОБЛАСТІ

О.І. Дзизюк

Biometric parameters of some corvine birds in Zaporizhzhya region. - O.I. Dzizyuk. - Avifauna of Ukraine. 1. 1998. - Data were collected in 1994-1997.

Key words: Zaporizhzhya region, *Corvidae*, biometric parameters.